

**Ks. Dr hab. Paweł MAKOSA, prof. KUL
KUL, Lublin**

**TEORETYCZNE ZAŁOŻENIA KATECHEZY
PRZYGOTOWUJĄCEJ DO BIERZMOWANIA
W KOŚCIELE KATOLICKIM
OBRZĄDKU ŁACIŃSKIEGO NA UKRAINIE**

Katecheza, rozumiana jako „wychowanie w wierze”¹ jest jednym z podstawowych zadań Kościoła, bez względu na to, w jakich uwarunkowaniach przyszło mu żyć i działać. Jest to jednak zadanie trudne, bodaj najtrudniejsze w dzisiejszych realiach. Wymaga bowiem ogromnych zabiegów organizacyjnych, dobrych materiałów dydaktycznych oraz kompetencji i zaangażowania katechetów. Początkiem i podstawą działalności katechetycznej są jednak dobrze przygotowane założenia teoretyczne, określające ramy organizacyjne, treści i metody katechezy adresowane do konkretnych odbiorców. Niniejszy artykuł podejmuje próbę przedstawienia propozycji treści i metod katechezy przygotowującej do Bierzmowania w warunkach Kościoła rzymskokatolickiego na Ukrainie. Najpierw jednak ukazany zostanie zarys sytuacji, w jakiej przyszło mu działać oraz aktualnie istniejące rozwiązania katechetyczne.

1. Różnorodność wyznaniowa na Ukrainie.

Na początku należy przedstawić podstawowe uwarunkowania, w jakich funkcjonuje Kościół rzymskokatolicki na Ukrainie, a tym samym katecheza przez niego prowadzona. Trudno bowiem wypracować realistyczne propozycje bez znajomości i uwzględnienia warunków działania. Pierwszym z nich jest niewątpliwe sytuacja religijna na Ukrainie, a szczególnie pluralizm wyznaniowy i fakt, że Kościół katolicki obrządku łacińskiego należy do mniejszości.

Na terenie dzisiejszej Ukrainy formalnie działa około 55 różnych Kościołów i związków wyznaniowych. Największym odłamek chrześcijaństwa jest prawosławie liczące łącznie ponad 18 tysięcy parafii, co stanowi około 52% wszystkich wspólnot religijnych w kraju. Jest ono jednak bardzo podzielone po-

---

¹ Por. Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae* (Rzym 1979) 18; KKK 5.

między różne patriarchaty. Największy z nich to Ukraiński Kościół Prawosławny Patriarchatu Moskiewskiego działający głównie na południu i wschodzie kraju. Liczy on ponad 12 tysięcy parafii, ponad 10 tysięcy księży i ponad 200 klasztorów z ponad 4800 zakonnicami i zakonnikami. Drugim, co do wielkości, jest Ukraiński Kościół Prawosławny Patriarchatu Kijowskiego liczący w 2014 r. 4661 parafie, 3132 kapłanów, 60 klasztorów z 188 mnichami i mniszkami. Natomiast Ukraiński Autokefaliczny Kościół Prawosławny prowadzi duszpasterstwo w 1185 parafiach, zrzesza około 700 księży oraz posiada 12 klasztorów.

Wśród Kościołów katolickich będących w łączności ze Stolicą Apostolską największy jest Ukraiński Kościół Greckokatolicki, który obecny jest przede wszystkim w zachodniej części kraju. Aktualnie należy do niego 3765 parafii i wspólnot, 2625 duchownych, 120 klasztorów z 1169 mnichami i mniszkami.

Z kolei Kościół katolicki obrządku łacińskiego, którego dotyczy podjęta refleksja, liczy w sumie 942 parafii i wspólnot, 612 kapłanów oraz 108 klasztorów z ponad 650 osobami życia konsekrowanego. Do cech charakterystycznych tego Kościoła należy także fakt, że ponad 267 duchownych w nim posługujących nie jest Ukraińcami², co bez wątpienia rzutuje na działalność duszpasterską i katechetyczną.

Na podstawie przytoczonych danych wyraźnie widać, że Kościół łaciński na Ukrainie jest zdecydowaną mniejszością. Ogólna liczba wszystkich mieszkańców Ukrainy deklarujących się jako katolicy obrządku łacińskiego wynosi około 1 miliona. Biorąc pod uwagę ogólną liczbę mieszkańców Ukrainy, która wynosi około 45 milionów, można twierdzić, że odsetek katolików obrządku łacińskiego nieznacznie przekracza 2%. Duża ich część zamieszkuje zachodnią część Ukrainy, ale w samym Lwowie, uważanym za centrum Kościoła łacińskiego, jest ich zaledwie 1%³, czyli niewiele ponad 7 tysięcy. Cała Archidiecezja Lwowska liczy natomiast około 154 tysięcy wiernych, 271 parafii, w których pracuje 95 kapłanów diecezjalnych i 45 zakonnych⁴. Średnia liczba wiernych przypadających na jedną parafię to około 570 osób, przy czym większość księży sprawuje posługę w więcej niż jednej parafii.

---

² Por. <http://risu.org.ua/ua/index/resources/statistics/ukr2014/55893/>; dane z 2012 r. przytacza J. Siewiora, *Między monologiem a dialogiem edukacyjnym. Studium porównawcze katechezy w Polsce i na Ukrainie*, Tarnów 2013, s. 129 (przypis 6).

³ Por. *Who is he, the citizen of Lviv?*, w: http://www.city-institute.org/en/Socio/Social_portrait_Eng.jpg/16.06.2014/.

⁴ Por. *Archidiecezja Lwowska Obrządku Łacińskiego*, w: <http://diocese-lviv.org/16.06.2014/>; B. Modzelewska, W. Osadczy, *Lwowska archidiecezja katolicka*, w: *Encyklopedia Katolicka* t. XI, Lublin 2006, k. 269-285.

2. Aktualny program katechezy rzymskokatolickiej na Ukrainie.

Zanim podjęta zostanie próba przedstawienia sugestii treściowych i metodycznych pod adresem katechezy przygotowującej do Bierzmowania należy prześledzić aktualny stan katechezy na Ukrainie. Ważną, czy wręcz determinującą, kwestią jest fakt, iż katecheza odbywa się w parafii, a nie w szkole. Ukraiński system edukacji nie przewiduje bowiem żadnych lekcji religii. Dopuszczono jedynie możliwość prowadzenia nielicznych zajęć z przedmiotu, który nazwano etyką chrześcijańską⁵, ale w praktyce z możliwości tej korzysta niewielki procent uczniów. Próbując więc przeprowadzić analogię pomiędzy polskim i ukraińskim systemem edukacji religijnej, należałoby porównywać katechezę parafialną w obydwóch krajach, bez szerszego odniesienia do nauczania religii w szkole, choć należy brać pod uwagę uwarunkowania rozwojowe adresatów. Fakt ten będzie decydował bezpośrednio o kwestiach organizacyjnych i metodycznych, a pośrednio także o treści katechezy.

Kolejnym faktorem jest to, że system edukacji podstawowej i średniej na Ukrainie obejmuje dzieci od 6 roku życia i trwa 11 lat⁶. Całość systemu oświaty podzielona jest na trzy etapy, ale często wszystkie realizowane są w tej samej szkole. Można więc twierdzić, że składa się on z 11 klas i kończy egzaminem maturalnym⁷.

W wymiarze programowania katechezy Kościoła łacińskiego należy przeprowadzić analizę tzw. ramowego programu autorstwa nieżyjącego już ks. Andrzeja Maciąga⁸. Program ten

„zakłada jedną godzinę katechezy w tygodniu. Ponieważ zajęcia w szkołach na Ukrainie odbywają się w przeciągu 33 tygodni, w związku z tym przewiduje się 33 jednostki katechetyczne. Należy przy tym zaznaczyć, że program ramowy przewiduje tematy na 25 jednostek lekcyjnych. Reszta pozostaje do dyspozycji katechety, który może je wykorzystać dla realizacji tematów okolicznościowych”⁹.

Szczegółowe zagadnienia proponowane przez ten program dla dzieci i młodzieży uczęszczających do poszczególnych klas zostały zamieszczone w tabeli:

Klasa	Tytuł	Główne zagadnienia
I	Poznajemy naszą wiarę	Stworzenie świata i człowieka; Narodzenie, nauczanie, Męka, Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa; Wniebowstąpienie i Zesłanie Ducha Świętego;

⁵ Por. A. Kiciński, *Nauczanie religii w Europie*, w: „Katecheta” 56/10(2012), s. 11.

⁶ Por. S. Grząsko, *Specyfika pracy katechetycznej Kościoła katolickiego na Ukrainie*, w: „Katecheta” 48/2(2004), s. 68.

⁷ Por. Ukraińskie Ministerstwo Edukacji, w: <http://mon.gov.ua/>16.06.2014/.

⁸ Por. A. Maciąg, *Program ramowy katechizacji dzieci i młodzieży dla diecezji rzymskokatolickich na Ukrainie*, Gródek Podolski 2001.

⁹ J. Siewiora, *Między monologiem a dialogiem edukacyjnym. Studium porównawcze katechezy w Polsce i na Ukrainie*, Tarnów 2013, s. 144.

Klasa	Tytuł	Główne zagadnienia
		Trójca Święta; Życie w Kościele; Maryja, Święci, Aniołowie; Modlitwa i dobre uczynki; Życie po śmierci.
II	Wyznajemy naszą wiarę	Objawienie i Pismo św.; Bóg Stworzyciel; Grzech pierworodny i obietnica zbawienia; Narodzenie, nauczanie, Męka, Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa; Paruzja i życie wieczne.
III	Wyznajemy naszą wiarę, żyjemy nią i wypełniamy ją w liturgii (60 katechez)	Istota i misje Kościoła; Podstawowe zasady moralne; Życie po śmierci; Ludzki grzech i Boże miłosierdzie; Udział w liturgii i życie sakramentalne; Znaczenie i przebieg Spowiedzi; Znaczenie i udział w Eucharystii.
IV	Przeżywamy wiarę w liturgii i wyrażamy ją w modlitwie	Sakramenty i sakramentalia; Istota i rodzaje modlitwy; Modlitwa „Ojcze Nasz”.
V	Życie Jezusa Chrystusa	Dzieciństwo Jezusa; Publiczna działalność; Cuda i nauczanie; Nadanie prymatu; Męka, Śmierć i Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa; Wniebowstąpienie i Zesłanie Ducha Świętego.
VI	Historia zbawienia w Starym Testamencie	Stworzenie i grzech pierworodny; Historia Abrahama i Józefa Egipskiego; Mojżesz i wyjście z niewoli egipskiej; Samuel, Dawid, Salomon; Działalność proroków; Powstanie Machabeuszów; Życie i dzieło św. Jana Chrzciciela.
VII	Historia Kościoła	Powstanie pierwszych wspólnot chrześcijańskich; Prześladowania chrześcijan; Pierwsze Sobory powszechne;

Klasa	Tytuł	Główne zagadnienia
		Powstanie i rozwój życia monastycznego; Kościół w średniowieczu; Chryścianizacja Rusi i narodów słowiańskich; Sobór Trydencki, oświecenie; Sobór Watykański II; Sytuacja wyznaniowa na Ukrainie; Pontyfikat Jana Pawła II.
VIII	Celebracja Misterium Chrześcijańskiego	Znaczenie liturgii w życiu Kościoła; Istota, sprawowanie i skutki wszystkich sakramentów; Miłość małżeńska i czystość przedślubna.
IX	Wyznanie wiary	Tradycja i Pismo św.; Natchnienie i interpretacja Biblii; Jezus Chrystus – Bóg i człowiek; Wiara w Boga.
X	Wyznanie wiary i modlitwa chrześcijańska	Wiara w Jezusa Chrystusa; Przymioty Kościoła; Maryja – Matka Chrystusa i Kościoła; Rzeczy ostateczne; Istota i rodzaje modlitwy.
XI	Życie w Jezusie Chrystusie	Powołanie życiowe; Sumienie i moralność; Dziesięć Przykazań Bożych; Ewangelizacja.

Przedstawiony program, zgodnie z wytycznymi eklesjalnymi¹⁰, wydaje się zakładać przekazanie całego depozytu wiary katolickiej i koncentruje się na przygotowaniu do sakramentów świętych. Jednocześnie jednak wydaje się powtarzać wiele tych samych treści w nie do końca zrozumiałej kolejności.

Za bardzo cenny należy uznać fakt, iż w omawianym programie zawarta jest także propozycja struktury każdej katechezy, którą można przedstawić w następujący sposób:

1. Wstępna modlitwa.
2. Powtórzenie poprzedniej katechezy.
3. Doświadczenie życiowe.
4. Zapisanie tematu.
5. Przedstawienie orędzia zbawczego.

¹⁰ Por. Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji* (Rzym 1997) 111-113.

6. Utrwalenie treści za pomocą zadań w zeszytcie ucznia.
7. Modlitwa, która wynika z przesłania.
8. Zastosowanie życiowe.
9. Wezwanie do ewangelizacji.
10. Zapis do zeszytu.
11. Zadanie domowe.
12. Sprawdzenie obecności.
13. Modlitwa na zakończenie katechezy
lub nawiedzenie Najświętszego Sakramentu.

Przedstawiona struktura nawiązuje do sprawdzonych wzorców koncepcji katechezy antropologiczno-kerygmaticznej (integralnej)¹¹, a jednocześnie w prosty sposób podpowiada katechetom jakie kolejne kroki powinni realizować. To ostatnie wydaje się bardzo cenne szczególnie dla niezbyt doświadczonych katechetów, ale także z punktu widzenia ujednoczenia działań katechetycznych. Daje to również szansę na prowadzenie bardziej skutecznej formacji katechetów ze względu na jednoznaczne wytyczne.

Bez wątplenia przedstawiony program autorstwa ks. A. Maciąga odegrał znaczącą rolę w katechizacji na Ukrainie i zasługuje na uznanie, tym bardziej, że jest jedyną propozycją w tym zakresie. Jednak dzisiejsze czasy charakteryzują się ogromną dynamiką zmian w każdej dziedzinie życia. Dotyczy to także uwarunkowań działalności Kościoła. Z tego względu istnieje nieustanna konieczność odczytywania *znaków czasu* i poszukiwania na nie odpowiedzi. W odniesieniu do katechezy oznacza to potrzebę tworzenia nowych założeń programowych i podręczników, które z jednej strony będą wierne Ewangelii i Kościołowi, a z drugiej strony, będą uwzględniać zmieniający się świat i mentalność ludzi¹². Jednocześnie należy brać pod uwagę możliwości organizacyjne poszczególnych wspólnot i parafii. Poważnym, a być może najważniejszym od strony praktycznej, problemem jest wciąż brak podręczników i innych pomocy katechetycznych w języku ukraińskim¹³. Ich przygotowanie wydaje się aktualnie jednym z najważniejszych zadań.

3. Propozycje treściowe katechezy przygotowującej do Bierzmowania.

Biorąc pod uwagę fakt, że katecheza na Ukrainie odbywa się w środowisku parafialnym i to, że liczba duszpasterzy i katechetów jest ograniczona, trudno się spodziewać, że bliższe i bezpośrednie przygotowanie do sakramentów trwać bę-

---

¹¹ Por. M. Majewski, *Propozycja katechezy integralnej*, Łódź 1978.

¹² Por. Tenże, *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*, Kraków 1986.

¹³ Por. S. Grząsko, *Specyfika pracy katechetycznej Kościoła katolickiego na Ukrainie*, w: „Katecheta” 48/2(2004), s. 69.

dzie dłużej niż jeden rok szkolny¹⁴. Wydaje się także, że spotkania katechetyczne mogą odbywać się z maksymalną częstotliwością raz w tygodniu. W praktyce zatem, podobnie jak to zakładał ks. A. Maciąg, w ciągu jednego roku realnie można zrealizować około 25-30 katechez. W celu realizacji podstawowych założeń katechezy, w tym czasie należałoby, przynajmniej syntetycznie, omówić depozyt wiary katolickiej. W sumie więc można by to zrobić trzykrotnie w ciągu całego cyklu edukacji, oczywiście za każdym razem podnosząc refleksję na wyższy poziom, i akcentując te sakramenty, do których dzieci lub młodzież przeżywają przygotowanie bezpośrednio. Po raz pierwszy warto byłoby omówić depozyt wiary podczas przygotowania do pierwszej Spowiedzi Św. i Komunii Św., drugi raz podczas przygotowania do Bierzmowania, a na zakończenie edukacji w klasie 11 omówić go po raz trzeci, akcentując kwestie związane z sakramentem Małżeństwa.

Oprócz katechez, które mają na celu przede wszystkim przekazanie konkretnej wiedzy, koniecznym elementem katechezy przygotowującej do Bierzmowania są celebracje. Ich celem jest umożliwienie młodzieży udzielenia osobistej odpowiedzi na Boże wezwanie i przeżycia prawd wiary. Na początku formacji można przeprowadzić celebrację z obrzędem przyjęcia kandydatów, który stanowiłby formalne i uroczyste rozpoczęcie przygotowania stanowiąc silny impuls motywacyjny dla młodzieży. Z kolei po omówieniu najważniejszych wydarzeń z historii zbawienia warto przeprowadzić celebrację poświęconą wyznaniu wiary, w czasie której każdy z uczestników mając świadomość ogromu Bożej miłości do człowieka mógłby jednoznacznie opowiedzieć się za Chrystusem przyjmując Go jako osobistego Pana i Zbawiciela. W czasie kolejnej celebracji można przeprowadzić nabożeństwo pokutne połączone ze Spowiedzią, podczas którego warto położyć szczególny akcent na Boże miłosierdzie. Po przyjęciu Bierzmowania warto jeszcze zorganizować celebrację na temat zobowiązań, jakie niesie ze sobą przyjęcie sakramentu Bierzmowania, akcentując konieczność dawania świadectwa wiary.

Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania i wskazania, całość katechezy przygotowującej do Bierzmowania można podzielić na następujące jednostki tematyczne i celebracje:

Celebracja: Obrzędy przyjęcia kandydatów.

1. Pismo św. i Tradycja źródłem poznania Boga.
2. Stworzenie świata i grzech pierworodny.
3. Patriarchowie ojcami wiary.
4. Niewola egipska i powrót do Ziemi Obiecanej.
5. Prorocy wysłannikami Boga.
6. Narodzenie Zbawiciela świata.
7. Nauczanie i cuda Jezusa Chrystusa.
8. Męka, Śmierć Jezusa Chrystusa.

---

¹⁴ Także w większości polskich parafii przygotowanie do sakramentów, np. Bierzmowania, trwa tylko jeden rok szkolny; por. P. Mąkosa, *Katecheza młodzieży gimnazjalnej w Polsce. Stan aktualny i perspektywy rozwoju*, Lublin 2009, s. 333-341.

9. Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa.
10. Wniebowstąpienie Jezusa i Zesłanie Ducha Świętego.
Celebracja: Przyjęcie Chrystusa jako osobistego Pana i Zbawiciela.
11. Maryja, Święci i Aniołowie w historii zbawienia.
12. Istnienie i działanie Szatana.
13. Główne prawdy wiary.
14. Modlitwa i jej rodzaje.
15. Siedem sakramentów świętych.
16. Eucharystia najważniejszym sakramentem.
17. Dziesięć Przykazań Bożych.
18. Błogosławieństwa ewangeliczne.
19. Ludzki grzech i Boże miłosierdzie.
20. Życie po śmierci i szczęście wieczne.
Celebracja: Nabożeństwo pokutne i sakrament Spowiedzi.
21. Kościół rzymskokatolicki moją drogą do zbawienia.
22. Rok liturgiczny i uroczystości kościelne.
23. Znaczenie sakramentu Bierzmowania.
24. Obrzędy sakramentu Bierzmowania.
25. Świadectwo wiary i miłości.
Celebracja: Dojrzałość chrześcijańska.

Wydaje się, że zaproponowane jednostki tematyczne zawierają najważniejsze prawdy wiary, a celebracje stanowić będą pomoc w ich interioryzacji. Nie ulega jednak wątpliwości, że proponowane zagadnienia są bardzo obszerne. Trudno zmieścić tak wiele treści w 25 jednostkach katechetycznych i 4 celebracjach. Zasadniczo jednak powyższa propozycja pomyślana jest jako podsumowanie tego, czego uczniowie uczyli się w klasach młodszych. Można więc założyć, że przynajmniej w części pamiętają to, czym się wcześniej zajmowali, a przed Bierzmowaniem wystarczy przypomnieć podstawowe treści. Obejmują one kompendium wiedzy religijnej młodego katolika i wydaje się, że są wystarczające na tym etapie rozwoju.

4. Propozycje dydaktyczno-metodyczne.

Oprócz treści i podstawowych form katechezy przygotowującej do Bierzmowania warto zaproponować także ramową strukturę jednostki katechetycznej, która mogłaby przedstawiać się w następujący sposób:

1. Wprowadzenie egzystencjalne (historia z życia).
2. Przedstawienie treści katechezy.
3. Utrwalenie najważniejszych wiadomości.
4. Propozycja zastosowania życiowego.
5. Modlitwa na zakończenie.

Wydaje się, że taka struktura, odpowiadająca koncepcji katechezy antropologiczno-kerygmaticznej, jest optymalna w dzisiejszych uwarunkowaniach¹⁵. Wychodzi od ludzkiego doświadczenia, aby ukazać odpowiedź słowa Bożego na dylematy, które przeżywa człowiek. Następnie proponuje utrwalenie najważniejszych treści oraz ukazuje konieczność ich życiowej aplikacji. Całość katechezy wieńczy modlitwa, będącą prośbą do Boga o pomoc w życiu Jego słowem na co dzień.

Ważnym wymiarem każdej katechezy są metody jej prowadzenia, które powinny spełniać wszystkie kryteria doboru metod i być różnorodne¹⁶. Tylko wówczas dadzą one szansę na osiągnięcie stawianych przed katechezą celów. Warto jednak zastanowić się nad tym, czy zasadniczą pomocą metodyczną nie uczynić tzw. *kart pracy*. Są one zbiorem licznych i różnorodnych zadań, krzyżówek, diagramów, rebusów itp., które angażują młodzież i pozwalają utrwalić treści katechezy. Propozycja ta wypływa nie tylko z teoretycznych rozważań, ale została sprawdzona w praktyce na gruncie polskim i można z całą odpowiedzialnością stwierdzić, że dobrze się sprawdziła¹⁷. Skuteczność *kart pracy* wynika z wielu czynników. Jednym z nich jest niewątpliwie fakt, że uczniowie są przyzwyczajeni do pracy z nimi na różnych przedmiotach w szkole. Ponadto różne i ciekawe zadania wydają się być interesujące dla młodzieży i sprzyjające aktywizacji. Nie bez znaczenia jest także ich forma pisemna, zasadniczo bardziej angażująca niż ustna.

Oczywiście proponowane celebracje liturgiczne powinny mieć inny przebieg, gdyż mają *stricte* liturgiczny charakter¹⁸. Z natury rzeczy dominują w nich metody biblijne i liturgiczne¹⁹. Warto jednak zadbać o to, aby każda z nich dawała możliwość głębokiego przeżycia religijnego, dzięki odpowiednim obrzędom, ale także znakom przekazywanym młodzieży, takim, jak np. krzyż, egzemplarz

---

¹⁵ Taką strukturę posiadają wszystkie podręczniki z serii *Z Bogiem na ludzkich drogach* przygotowane w latach 2012-2014 przez zespół pod kierunkiem ks. M. Zajęca z KUL.

¹⁶ Por. P. Mąkosa, *Kryteria doboru metod w katechezie*, w: *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, H. Słowińska (red.), Lublin 2006, s. 43-56.

¹⁷ Por. *Spotkanie ze Słowem – karty pracy dla pierwszej klasy gimnazjum*, J. Szpet, D. Jackowiak (red.), Poznań 2011; *Aby nie ustać w drodze – karty pracy dla drugiej klasy gimnazjum*, Tenże (red.), Poznań 2012; *Życ w miłości Boga – karty pracy dla trzeciej klasy gimnazjum*, Tenże (red.), Poznań 2013; *Spotykam Twoje Słowo. Karty pracy do nauki religii w I klasie gimnazjum*, P. Mąkosa (red.), Lublin 2012; *Z Tobą idę przez życie. Karty pracy do nauki religii w II klasie gimnazjum*, Tenże (red.), Lublin 2013; *Żyję Twoją miłością. Karty pracy do nauki religii w III klasie gimnazjum*, Tenże (red.), Lublin 2014.

¹⁸ Przykładem scenariuszy celebracji jest np. następująca publikacja: *Przygotowanie do bierzmowania. Nabożeństwa inicjacyjne*, P. Tomasik i inni (red.), Warszawa 2010.

¹⁹ Por. A. Długosz, *Metody biblijne w katechezie wtajemniczającej dla młodzieży*, w: *Abyśmy podtrzymywali nadzieję*, P. Tomasik (red.), Warszawa 2005, s. 179-189; Cz. Krakowiak, *Znaczenie celebracji liturgicznych w katechezie dzieci i młodzieży*, w: *Celebracje w katechezie*, S. Kulpaczyński (red.), Kraków 1999, s. 29-54.

Ewangelii, różaniec czy katechizm. Każdą z celebracji należałoby więc rozpocząć liturgią słowa, po homilii przeprowadzić specjalny obrzęd, a przed błogosławieństwem uroczyste przekazać znak danego etapu formacji.

Zakończenie.

Kościół katolicki obrządku łacińskiego na Ukrainie, mimo tego, że nie jest zbyt liczny, ma przed sobą duże perspektywy rozwoju. Decydują o tym wyroki Bożej Opatrzności, ale trzeba jednak zauważyć uwarunkowania wieloma czynnikami, wśród których na pierwszym miejscu znajduje się zaangażowanie jego członków. Szczególnym wymiarem tego zaangażowania powinno być dzieło katechizacji dzieci i młodzieży, gdyż bez wychowania religijnego młodego pokolenia, trudno mówić o przyszłości i rozwoju. Oprócz zaangażowania rodziców, duszpasterzy i wszystkich ludzi dobrej woli, konieczne jest jednak stworzenie i udostępnienie pomocy katechetycznych, które uwzględniałoby realia katechizacji na Ukrainie. Z tego względu podjęto próbę przedstawienia podstawowych założeń teoretycznych katechezy przygotowującej młodzież do sakramentu Bierzmowania. Przeprowadzono analizę uwarunkowań, w jakich przychodzi żyć i działać Kościołowi rzymskokatolickiemu na tym terenie, a następnie przedstawiono propozycję programową przygotowania bezpośredniego do tego sakramentu. Zwieńczeniem refleksji były natomiast sugestie dydaktyczno-metodyczne mające na celu inspirowanie do doboru najbardziej skutecznych metod katechizacji. Należy mieć nadzieję, że w niedalekiej przyszłości propozycje te zaowocują praktycznymi materiałami katechetycznymi wykorzystywanymi w czasie przygotowania do sakramentu Bierzmowania.

Bibliografia:

- Długosz A., *Metody biblijne w katechezie wtajemniczającej dla młodzieży*, w: *Abyśmy podtrzymywali nadzieję*, P. Tomasik (red.), Warszawa 2005, s. 179-189.
- Grząsko S., *Specyfika pracy katechetycznej Kościoła katolickiego na Ukrainie*, w: „Katecheta” 48/2(2004), s. 67-70.
- Kiciński A., *Nauczanie religii w Europie*, w: „Katecheta” 56/10(2012), s. 4-15.
- Krakowiak Cz., *Znaczenie celebracji liturgicznych w katechezie dzieci i młodzieży*, w: *Celebracje w katechezie*, S. Kulpaczyński (red.), Kraków 1999, s. 29-54.
- Maciąg A., *Program ramowy katechizacji dzieci i młodzieży dla diecezji rzymskokatolickich na Ukrainie*, Gródek Podolski 2001.
- Majewski M., *Katecheza wierna Bogu i człowiekowi*, Kraków 1986.
- Majewski M., *Propozycja katechezy integralnej*, Łódź 1978.
- Makosa P., *Katecheza młodzieży gimnazjalnej w Polsce. Stan aktualny i perspektywy rozwoju*, Lublin 2009.
- Makosa P., *Kryteria doboru metod w katechezie*, w: *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, H. Słowińska (red.), Lublin 2006, s. 43-56.

Modzelewska B., Osadczy W., *Lwowska archidiecezja katolicka*, w: *Encyklopedia Katolicka* t. XI, Lublin 2006, k. 269-285.

Przygotowanie do bierzmowania. Nabożeństwa inicjacyjne, P. Tomasik i inni (red.), Warszawa 2010.

Siewiora J., *Między monologiem a dialogiem edukacyjnym. Studium porównawcze katechezy w Polsce i na Ukrainie*, Tarnów 2013.

SUMMARIUM

Католицька Церква латинського обряду на Україні проводить свою катехетичну діяльність у специфічних умовах. Одним з головних факторів, які зумовлюють цю діяльність, є її меншість в порівнянні з іншими Церквами. Як наслідок – невелика кількість вірних в окремих католицьких парафіях, а також відносна меншість духовенства, сестер-монахинь та катехетів-мирян. Не без значення також часто не дуже сприятливі матеріальні умови, в яких функціонують ці спільноти. В пошуках адекватної катехетичної допомоги для цієї Церкви, у статті виявлені спроби представити основні теоретичні положення для катехези, завданням якої є приготування до Таїнства Миропомазання. Опрацьовано пропозиції, як стосовно змісту, так і форми катехетичних зустрічей, які відбуваються при парафії. У пропонованих темах містяться істини віри, літургія Таїнств, моральні принципи та різні виміри молитви. Натомість пропоновані літургійні обряди повинні допомогти пережити і духовно засвоїти пізнану інформацію. На думку автора представлені пропозиції можна використати у приготуванні практичної допомоги для катехізації.

ks. Paweł Małkosa (пер. Люба Кондрак)

Słowa kluczowe: Ukraina, katecheza, Bierzmowanie, program.